

Ecologisch groenbeheer: Kleurkeur komt met uitdagingen

Ecologisch bermbeheer volgens **Kleurkeur** stelt hoge eisen aan de manier van werken en aan de deskundigheid van het personeel. Uitdagingen zijn het creëren van draagvlak bij personeel en inwoners en het vinden van goed materieel. We spraken daarover met **Laura Kleinsman**, projectleider bij **Van Doorn in Geldermalsen**, als uitvoerder van **Kleurkeur**, en met **Dick van Breda** en **Frans-Jaap Moree** van **Wim van Breda** in Geldermalsen, leverancier van materieel.

Auteur: Arend Jan Blomsma

Steeds meer gemeenten gaan over op ecologisch beheer van bermen en groenstroken. Ze willen hiermee een bijdrage leveren aan het vergroten van de biodiversiteit, met name aan het bevorderen van de natuurkwaliteit van inheemse flora en fauna in kruidachtige vegetaties. Het Kleurkeur-certificaat biedt een goede manier om eenduidigheid te creëren in de middelen en doelen voor ecologisch beheer. Kleurkeur is opgezet door de Stichting Groenkeur, in samenwerking met de Vlinderstichting. Het is een aanvulling op het Groenkeur-certificaat BRL Groenvoorziening. Een onafhankelijke certificatie-instelling toetst of het kwaliteitsmanagementsysteem van een bedrijf voldoet aan de eisen van Kleurkeur. Kleurkeur stelt eisen aan de werkwijze, maar ook aan de opleiding van de mensen die werken aan het groenbeheer. Hiervoor kunnen medewerkers de cursus Kleurkeur volgen en leidinggevend de cursus Kleurkeur voor gevorderden.

Uitgangspunten voor berm- en groenstrookbeheer zijn gefaseerd maaien, afvoer van het maaisel, niet klepelen en flexibel aanpassen van het moment van uitvoering. Bedrijven die werken volgens Kleurkeur stellen hiertoe een beheersplan op, inclusief wijze van monitoring.

Kleurkeur vraagt flexibele inzet

Een van de eerste Kleurkeur-gecertificeerde bedrijven was Van Doorn in Geldermalsen. Laura Kleinsman is projectleider bij het bedrijfs onderdeel Groen. 'Wij zijn een bedrijf met ongeveer 350 medewerkers', zo begint Kleinsman haar verhaal. 'We werken volgens een Kleurkeur-bestek in de gemeente Leiden. Een van onze bedrijfs-slogans luidt: De groene ruimte maak je samen. Dat hebben we bij uitstek gemerkt in dit traject. Het was een emvi-aanbesteding; daarbij is niet de prijs alleen leidend, maar de prijs in combinatie met het plan van aanpak. Leiden heeft een ecooloog in dienst en wijzelf ook. Samen hebben we een inventarisatie gemaakt van de wensen en de mogelijkheden. Zo kwamen we tot een plan van aanpak. In eerste instantie richt je je op kansrijke bermen; dan kun je relatief snel resultaat boeken. Dat is ook belangrijk om draagvlak bij de bewoners te krijgen. Zij denken al gauw dat het gaat om een bezuiniging: er wordt tenslotte minder gemaaid. Maar dat is niet het doel; integendeel, het kost waarschijnlijk meer. We hebben een inventarisatie gemaakt van wat er in de bermen aanwezig is en elk jaar wordt een derde deel van de bermen opnieuw gemonitord. Dat doen we aan de hand van de nectarindex.

Daarbij gaat het niet alleen om hoeveel planten er staan, maar ook wat hun belang is voor de biodiversiteit en voor insecten. Zo kunnen we zien of onze methode ook werkt. Het is aan alle betrokkenen om de resultaten kenbaar te maken aan de inwoners, om aan te tonen dat het werkt en zo draagvlak te creëren.'

Cursus vergroot draagvlak

Om volgens Kleurkeur te mogen werken, moet het personeel van een bedrijf voldoen aan eisen van vakbekwaamheid. Kleinsman: 'We hebben een kwart tot een derde van het personeel op cursus gestuurd, sommigen daarvan naar de cursus voor gevorderden. Dat waren niet alleen machinisten, maar ook voormannen, uitvoerders en kantoorpersoneel. Zelf heb ik de cursus met veel plezier gevolgd. We merken dat het draagvlak onder het personeel een stuk groter is geworden dankzij de cursus; ze zijn nu veel bewuster bezig.

Deze manier van werken vraagt wel extra aandacht van de planning. Je mag bijvoorbeeld niet maaien als het langer dan twee uur regent; dit in verband met insporing en structuurbederf. Daarom moet de planning het weerbericht goed in de gaten houden om tijdig te kunnen schakelen.

Wat we een beetje onderschat hebben, is het gebruik van bermen door derden. Zo moest een collega-aannemer over de Kleurkeur-berm rijden om een berm uit zijn bestek te kunnen maaien. Na het eerste jaar zijn we daar extra scherp op.

Het materieel voor reguliere bermbestekken kunnen we nauwelijks inzetten; dat gebruiken we in deze bestekken alleen nog voor het maaien van de veiligheidsstroken direct aan het wegvak. Klepelen met afzuiging mag niet. Als alternatieven gebruiken we schijvenmaaiers en de messenbalk. We passen sinusmaaien en mozaiekmaaien toe. De paden van het sinusmaaien mogen hooguit 150 cm breed zijn. Die maaien we met verschillende maaiers; we gebruiken Etesia-skeltermaaiers en soms een eenasser met messenbalk. Het afvoeren van het maaisel is daarbij vaak handwerk. Bij andere maaiovervlakken gebruiken we Reform-werktuigdragers of kleine trekkers. Voor dit werk hebben we een Massey Ferguson-compacttrekker aangeschaft, die ook veel maaierwerk doet. De trekker wordt overigens ook wel ingezet voor andere klussen. Omdat we al het maaisel moeten afvoeren, zetten we daarvoor een Holaras-bermhark of een

Vicon-acrobaat in. Vervolgens wordt het geperst met een McHale-rondebalepers. Het meeste gras gaat naar de compostering. We voeren ook gras af naar een vergister, maar dat is hier niet gelukt. In dat geval zijn we niet alleen goed bezig voor insecten en biodiversiteit, maar ook voor de energietransitie.'

Cirkelmaaier als alternatief

Een bedrijf dat kan helpen bij het vinden van het juiste materieel is Wim van Breda in Geldermalsen. We praten met Frans-Jaap Moree, verantwoordelijk voor marketing en communicatie, en met eigenaar Dick van Breda over de mogelijkheden en de risico's van ecologisch maaien. Van Breda begint: 'We zijn als bedrijf druk bezig met de ontwikkelingen op het gebied van ecologisch maaien. We zoeken met onze klanten naar oplossingen. Die zijn er, maar dé oplossing is er nog niet. Want elke oplossing brengt ook nadelen met zich mee. De klepelmaaier past niet in het Kleurkeur-bestek. Een alternatief voor de bekende klepelmaaier aan een maaiaarm is de ecologische cirkelmaaier ECM van Herder aan een maaiaarm. Deze heeft twee draaiende trommels, met aan elke trommel zes mesjes, die horizontaal bewegen. Het maaisel kan door middel van afzuiging meteen worden afgevoerd. De zuigende werking van een cirkelmaaier is veel minder dan die van een klepelmaaier. De afzuiging is zodanig dat alleen het gewas wordt opgezogen. De zaden van planten die op de grond liggen, worden niet opgezogen en dat geldt ook voor insecten die dicht bij de grond leven. De machine werkt in de zweefstand van de hydrauliek, in combinatie met steunschotels. In vergelijking met de looprol van een klepelmaaier is de bodemdruk veel lager. Ook dat spaart flora en fauna. De machine heeft een lagere vermogensbehoefte dan de klepelmaaier en bespaart daarmee brandstof en CO₂-uitstoot. Aan cirkelmaaiers kleeft een nadeel dat nogal eens onderschat wordt: doordat de mesjes met hoge snelheid in een horizontaal vlak draaien, bestaat het risico dat er voorwerpen worden weggeslingerd. Dit ondanks de goede afscherming en het feit dat de mesjes veel lichter zijn dan die van de klepels van een klepelmaaier. Vooral als de machine scheef staat, bijvoorbeeld om een talud of slootkant te maaien, kunnen er steentjes wegvliegen. Als de maaier dan net naast de trekker werkt, schieten deze steentjes als projectielen de trekkercabine in. Je moet er ook niet aan denken dat passerende weggebruikers worden geraakt door een wegvliegend voorwerp.'

Een van de eerste Kleurkeur-gecertificeerde bedrijven was Van Doorn in Geldermalsen

Kansen voor klepelen

Van Breda schrijft de klepelmaaier echter nog niet af: 'Klepelen is een rekbaar begrip. Zo hebben bijvoorbeeld Votex en Herder Y-vormige klepels in hun pakket. Die hebben een veel minder sterke zuigende werking dan de gangbare klepels en zijn daardoor een stuk diervriendelijker. Ook door het tijdstip waarop je gaat klepelen gericht te kiezen, kun je veel ecologische winst behalen. Dat bleek bij een proef van de gemeente Leeuwarden bij het beheer van de berm van de rondweg. Door bloemen tijdens de bloei te maaien, dus net voordat ze in het zaad schieten, dwing je ze tot een tweede bloeiperiode. Op andere plaatsen wordt er later gemaaid. Zo ontstaat er veel variatie.'

Laura Kleinsman is als projectleider Groen bij Van Doorn Geldermalsen betrokken bij Kleurkeur. 'Ook zelf heb ik de cursus met veel plezier gevolgd.'

Moree vult het verhaal aan: 'Er zijn nog meer proeven gaande. Zo is er een onderzoek waarbij een luchtstroom voor de maaier uit wordt geblazen. Deze moet de insecten uit het gewas verjagen. Een ander project is van Votex. Dat bedrijf werkt aan klepels met een smalle steel, met daaraan een mesje. Deze mesjes maaien het gewas en slaan het er niet af. Bovendien wordt er door de smalle steel een veel kleinere luchtstroom gecreëerd. We werken ook aan een camera-systeem waarmee verschillende kleuren herkend kunnen worden. Wellicht kunnen we aan de hand van die kleuren de hoogte van de maaier aansturen. Maar soms zijn het ook oude technieken die opnieuw tot leven gewekt worden. Zo hebben we onlangs een ESM Dibux-

maaibalk met dubbele messen geleverd aan een klant. Door de vorm van de mesjes en de manier van aandrijven kan er met deze maaier ongeveer even snel worden gereden als met een schijvenmaaier. Wel moet je dan in een volgende werkgang het maaisel verzamelen, maar daarvoor kan de goede oude acrobathark nog prima dienstdoen.'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!

Dick van Breda levert via zijn bedrijf Wim van Breda geschikt materieel voor het werken met Kleurkeur. 'De risico's van een cirkelmaaier worden onderschat.'

Frans-Jaap Moree van Wim van Breda is druk bezig met nieuwe ontwikkelingen. 'Maar we zien ook dat oude technieken weer tot leven worden gewekt.'